

M. 6642:1-8.

ACC. N:R

M. 6642:1.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Jenny Janiszon

Härad:

Frimmersåld

Adress:

Frutsågård Jät

Socken:

Jät

Berättat av:

Eva Sofia Karlsson

Uppteckningsår:

1940

Född år

1841 i Jäts socken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

H. C. 3

Om kalmprydnadar till och under julen.

Om min faster född 1841 och av hennes för-
äldrar födda 1811. och 1818, samt flera med
dem, har jag som barn och i ungdomen hört
talas om hur ofelket för i tiden pryddes sina
hem med kalmprydnadar till julen både som prydnad
och som gammal sedvänja. Till det började de
redan under skörden ty av varje sorts säd togs
det några händer av den "striaste säv" (den läng-
sta och grövsta). När skörden var slut så sam-
lades alla sorter ihop och lades i en "nek" (häs-
se) och bands ihop och gömde väl i "sället"
(den lada där som säden lades in). Vid tröskning
en togs den vara på och gömde väl till julaftan

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 6642:2

Landskap: Småland Upptecknat av: Jenny Sanisnön
 Härad: Trinnevald Adress: Frutsagård Jät
 Socken: Jät Berättat av: Ewa Lovvä Frarlön
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1841 i Jät saken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

innan säden tröskades så tog di vara på den
 grovaste halmen ty an den skulle det göras
 halmkronor till att hänga i taket di gjorde få
 stakar av halv och den stora julahacken som
 skulle vara av den grovaste halmen, dessa
 saker skulle vara gjorda och färdiga till jul.
 Fastän hon höe denna sed nästan till sin död
 jag minn som barn när halmen lades på golvet
 julafton och där fick den ligga till tredje dag-
 jul, då bars den ut och lades i sadan till vä-
 ren lite av den ströddes på åkrarna därför
 att det skulle bli god "äring" (gröda) det året.
 Det övriga fick korna äta upp innan di släpptes
 på bete, därför att di skulle hålla sig vid gott

forts

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland
 Härad: Finnevald
 Socken: Jät
 Uppteckningsår: 1940

Upptecknat av: Jenny Jonielsson
 Adress: Skutsgård Jät
 Berättat av: Enev Sophia Carlsson
 Född år 1841 i Jäts socken

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

"hall" (feta och ej avmagra) under året. Ett lere halms
 på golvets julafton tyddes på två vis både som
 en gammal sedvänja att de skulle hedra sin
 frälsare med att de kunde ligga på halms
 julnatt liksom han när han föddes, och även
 därför att de ej skulle ligga i sängarna julnatt
 utan att de skulle stå bäddade för deras närmas-
 te anköriga som kom och besökte hemmen
 julnatt, därför skulle också maten stå på bor-
 det julnatt och ett ljus skulle brinna så de kun-
 de se att "ta sig före" (se att äta och dricka). På
 samma gång var det också en stor glädje mest
 bland barnen när julehalmen bars in, till det
 skulle det vara väl rensad och beutad halms

fets

4

ACC. N:R M. 6642: 4.

Landskap: Småland Upptecknat av: Jenny Danielson
 Härad: Tennevald Adress: Tennestugård gård
 Socken: Jät Berättat av: mieg Sjelle
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1888 i Tralpsviks socken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Husfadren sjelle bar in halmen, var husfadren borta så var det den äldsta sonen eller drängen som skulle bära in den, för barnen var det en stor glädje ty det var roligt att ligga på halmen. Hemma hos faster var se den så julafton ty det hade varit så i hennes hem sade hon kl. tolv skulle såjlet vara kokt och bordet dukat med alla sorterna av "julabröd" brännin o dricka eller gulöl som det sades då och det serverades i tennstapet sist kom faster in med "Åringneken" den hade hennes far hakat jämn i stubben med en yxa mot huggkubben så den kunde stå på golvet, när de sen "sop" (drack av bränninet) och drucko av ölet så kastade de en skvätt på neken därav.

! An
Jenny Danielson
berättar med
sösterdotter.

Skriv endast på denna sida!

forts

5

ACC. N:R M. 6642:5.

Landskap: Småland Upptecknat av: Jenny Danielson
 Härad: Skinneråld Adress: Smetsgård Jät
 Socken: Jät Berättat av: mig själv
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1880 i Källsviks Låken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skulle di se hur dan äring det skulle bli på det kommande året, ty slog stråna ner när di öste öl och brännvin från meken så blev det mycket "ljöså" (luggsåd) på nästa året, men stod stråna styva så blev det inte det, blev det ljöså så var det en vät sommar att vänta, och inte det så blev den tom. Så skall det tas om halmkronan och halmstakarna, halmkronan jordes av styva halmspisar som trädde på trädar, det bands ihop många små kronor till en stor krona, den hängdes på en fin träd i Taket mitt i den stora vita gula deken, den var aldrig stilla den snurrade jämt men det var inga fjes i den. Halmstakarna settes på det stora slagbordet som stod vid gavelväggen

Softe

!!/an

6

ACC. N:R M. 6642:6.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Jenny Danielson

Härad: Kinnared

Adress: Knutsågård gård

Socken: Gät

Berättat av: mig själv

Uppteckningsår: 1940

Född år 1888 i Hallsåns socken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Angående de små kärvar som frågats efter i brevet
 har jag ej sett ej heller har jag hört något av
 faster där om. Men för längre tillbaka har jag
 hört av gamla att i ryggåsstigar satte di' upp
 Take små "nekar" (kärvar) i Takören, se sen tre åsar
 nedom pennades Juladuken upp runt om i hela
 Taket d. v. s. på båda sidor den skulle var värd
 i enskäpt med knuten frans vid sådan Juladuk
 har jag sett. Jag frågade en gång en gammal
 gemma som tatte om gammal Juladuk varför
 di' skulle ha "såneka" i Taket ja se hon di' tatte
 väl att di' kunne be ibland halmen nå d' va
 ju så väl som vada frälsare. Den gemman är
 död för många år sen hon bodde på Träcklinge
 forto

144!

sic!

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 6642: 7.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Jenny Danielson

Härad:

Finnerwald

Adress:

Frusträdgård Jät

Socken:

Jät

Berättat av:

mig själv

Uppteckningsår:

1940

Född år

1880 i Brölsviks socken

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och kalltes för "Masa Hamman" Magnus Jönssons Johanna
 di hämar som hängdes upp i takaren kallades för
 Takneka och di skulle tagas ner före "Trättenati"
 (Trettondagen). Av min mormor Eva Blöfsdotter
 född i Urshult har jag hört att Julabooken skulle
 vandra omkring jessaftonskväll från ställe till
 ställe, den kastades in genom dörren, sen var
 det olika hur den blev mottagen, på en del ställen
 sattes den till bordet med, eller fick den ligga i
 sängarna ja den till och med hängdes upp i ta-
 ket, när den sen hade varit på ett ställe en stund
 så bars den av till ett annat och kastades in genom
 dörren. Det hände också att ungdomarna skuren
 ramsor till varandra och hängde på hans

Skriv endast på denna sida!

hals som många gånger blev till ovänskap
så höll di på att bära julboken ifrån det blev
mörkt juleafton och fram emot tolv på natten.
där han sen stannade på sista-stället fick han
vara till nästa jul. ja som förut nämnt så skulle
jula-halmen togas ut tredje slag jul och takmekarna
till trettondedagen, det övriga togs sen inte bort förr
än fyngondedag kvatt då julen skulle köras ut, då spinn-
rock och yca och grova kakor togs i bruk.

Jät i juli 1940

Jenny Danielson.